

Politiska bref. Den 5 november 1891.

Vardagstryck

National Library
of Sweden

Politiska Bref.

Den 5 November 1891.

Tullregeringen och försvaret.

För bortåt ett år sedan utkom en liten skrift om »Befordringarna inom svenska armén», om hvilken då antogs, att den flutit ur tullregeringens krigsministers oförlikneliga penna, och att den utgafs under högre »beskydd». Framställningssättets och tankegångens art motsäger ej denna förmodan. Der läses t. ex. följande underbara sats:

»om antingen enskilda hänsyn eller härens allmänna bästa, i ett gifvet fall, i och för sig skulle kunna medgifva eller påkalla en viss persons befordran, är den dock ej därför alltid tillräddig.»

Här jämnställas sålunda *enskilda hänsyn* och *härens allmänna bästa* såsom befordringsgrunder. Det medgifves visserligen, att en på enskilda hänsyn grundad befordran *icke alltid* är tillräddig, men alldeles detsamma säges om en af härens allmänna bästa påkallad befordran.

Det vore verkligen bra märkvärdigt, om någon annan skulle kunna hafva skrivit de anförda orden, än den som år 1889 i motiveringen till k. m:s förslag om rekvissionslagar talade om »nödvändigheten att *sätta en gräns för den* med ett ntidiga krig förenade, till det yttersta drifna *nationela kraftutvecklingen.*»

Vi kunna ej tro, att vårt föga talrika folk förmått, ens genom en till det yttersta drifven nationel kraftutveckling, frambringa *två* sådana gåspennor, som olika författarskap till de två anförda praktbitarne skulle förutsätta.

I den åberopade ströskriften gjordes gällande, att *hof- och adjutantstjänst*, långt ifrån att vara »skadliga» (skadlig?), tvärtom »kunna (kan?) äfven för en utanför stående synas nyttiga (nyttig?) i mera än ett hänseende och gynsam i inverkan på de förutsättningar i öfrigt(!), som hos individen finnas för att blifva värd befordran»

Vi bedja läsaren att ej låta sig distraheras af det citerade styckets glänsande språkliga och stilistiska egendomligheter, utan framför allt begrunda och bevara i minnet dess innehåll. Ty detta skall hjälpa oss att rätt fatta en af de märkvärdigaste försvarsåtgärder, som under tullregeringens tid vidtagits.

3.

Den nya militärdistriktsindelningen.

Om man kastar en blick på en karta öfver t. ex. den franska härindelningen (18 armécorpser i Europa, den 19:de i Algérie) eller äfven utan hjälp af sådan åskådningsmateriel, men med Frankrikes politiska geografi i minne, å listan öfver armécorps-befäl en genomögnar uppgifterna om, hvilka departement och delar af departement bilda de särskilda armécorps-regionerna, skall man lätt finna att dessa utgöra geografiskt afrundade, öfverskådliga områden med måttliga afstånd, äfven der dessa äro som störst, mellan gränsen i norr och söder, i öster och vester. Förgäfvets letar man efter någon region, den der på kartan skulle te sig såsom ett mycket långt, mer eller mindre bredt band, sträckande sig öfver hela eller nästan hela landets längd eller bredd. Skälen hvarför man vid områdesfördelningen af ett land på dess stridskrafterns högsta taktiska enheter, icke tagit till mönster t. ex. Chiles geografiska konfiguration eller vissa lägre djurformer, torde vara lätt insedda.

Uppenbarligen skulle en sådan indelning icke vara förmånlig för en snabb och säker öfvergång till krigsfot.

* * *

När k. m:t genom cirkuläret af den 9 November 1888 (om ändringar i den ständiga indelningen i fred af arméns trupper och i samband dermed ny indelning af militärdistrikten) inrättade det här nedan beskrifna femte militärdistriktet, uppgafs såsom motiv härför, att arméns öfvergång till krigsfot skulle underlättas. Aldrig har ett dristigare nonsens blifvit yttradt med anspråk på att få gälla för sundt förnuft.

Det nya femte militärdistriktet innefattar Lifregementets dragoncorps (i Stockholms, Upsala och Gefleborgs län), och grenadiercorps (i Stockholms, Vestmanlands och Nyköpings l.), Vestgöta-Dals reg. (i Elfsborgs och Skaraborgs l.), Vestmanlands reg. (i Vestmanland, Nerike och Dalarne), Nerikes reg. (i Nerike och Vermland) samt Vermlands fältjägarcorps. I *tio* län äro, oafsedt den värfvade corpsen, distriktets trupper förlagda, och det sträcker sig från Östersjön tvärt öfver Sverige till nära Vesterhafvets kust. Den som åtager sig att påstå, att en sådan tillställning gagnar öfvergången från fredstill krigsfot, har inga anspråk på ordinarie menskligt omdöme att häfda eller förlora. Och åt den, som vill försöka att uppleta ett exempel i annat land på ett dylikt militärdistrikt, kunde nog utan fara utlovas ett betydligt upptäckarepris — utan fara att någon skulle anmäla sig.

Om nu femte *militärdistriktet* fått denna vidunderliga geografiska skepnad, hur tager sig då femte *fördelningen* ut, betraktad såsom en af svenska arméns sex stora »taktiska enheter»? Så, att den alls icke förtjenar en sådan benämning: den motsvarar *icke* till sin beskaffenhet (om styrkan kan ju ej vara fråga) hvad man i andra länder kallar en armécorps. Läsaren behagade finna, att femte fördelningen har mycket litet rytteri (en enda corps på effektiva 440 n:r) och intet artilleri, för att ej tala om att den saknar träng. Detta är helt enkelt en parodi på en högsta taktisk enhet. Hvem som helst inser naturligtvis, att öfvergången till krigsfot icke »underlättas» genom en sådan indelning på fredsfot, att först vid mobilisering fördelningen ombildas till en sådan taktisk enhet genom att då förses med de för själfständig verksamhet i fält oundgängliga organ, som den dittills saknat.

Men sådana äro tullregementets genom de 22 politiskt försvarslöse Stockholmarne oss pålagda konsekvenser, att ett dylikt oförstånd kan, för ett hofintresses skull, påbjudas under förebärande att det afser att gagna försvaret genom att underlätta mobiliseringen.

* * *

Hr Palmstierna har sedan sökt försvara sig genom att åberopa, att man förut, i de stora härorganisationsförslagen, tänkt sig *sex* militärdistrikt — och att cirkuläret af 9/11 1888 ombildade de 5 distrikten till 6. Ett af tu: antingen förstår han hvad han talar om, och då vet han att nämnda faktum icke rättfärdigar *hans* tokiga indelning, ty då har han talat mot bättre vetande; eller ock begriper han icke alls hvad frågan gäller, och då borde han ej ha lof att tala till kamrarnes protokoll. Saken förhåller sig så, att för dem som utarbetade t. ex. 1875 och 1883 års härordningsförslag, siffran sex visst icke var något heligt tal,

någon allt bestämmande *utgångspunkt*, utan i stället blott en *konsequens*, sedan de öfvervägt huru arméfördelningarna och militärdistrikten borde ordnas, från taktisk och strategisk synpunkt sedt. *De* föllo ej på den vanvettiga idén att föreslå ett militärdistrikt sådant som det n. v. femte, som vi här ofvan beskrifvit, icke heller ett sådant som det n. v. sjette, hvilket omfattar de 6 nordliga länen, utgörande 292,000 af hela rikets nära 445,000 kvadratkilometer, d. ä. icke långt ifrån 2/3 af Sveriges hela areal. *De* föllo ej heller på den ljusblå funderingen, att en arméfördelning lämpligen kunde sammansättas af nästan uteslutande infanteri utan fältartilleri och träng. I 1883 års förslag hade hvar och en af de 6 arméfördelningarna, jämte infanteristyrkan, rytteri, fältartilleri och träng i passande proportion, och två af dem hade dessutom hvar sitt fästnings- och positionsartilleriregemente och hvar sitt ingenjörsgement. Och slutligen må tilläggas, att enligt 1875 och 1883 års förslag, Gotland och der förlagda trupper ej längre skulle lemnas utanför fastlandets militärdistriktindelning, utan den Gotländska truppstyrkan tillhöra 2:a arméfördelningen, och sålunda kostnaden för det n. v. militärbefälhafvareskapet besparas.

Mellan dessa förslag till truppernas indelning på 6 högsta taktiska enheter samt motsvarande territoriell indelning å ena sidan, och å den andra den åtgärd för hvilken hr P. bär ansvaret, är likheten i sak och på allvar ingen — olikheten åter densamma som i allmänhet mellan en klok, landsnyttig åtgärd och en hofintrig.

Förändringens motiv var intet annat, än att man ville skapa ett generalbefäl åt kronprinsen; för detta syfte finge all hänsyn vika. Att man ej vidgår detta, hindrar ej att en undersökning nog kommer att anställas om de tillfällen, då den nye generalbefälhafvaren visat de öfverlägsna administrativt-militära och fältherreegenskaper, som skulle på detta sätt belönas.

* * *

Thomas Payne skref för hundra år sedan, att *ärfvlige* lagstiftare äro någonting lika sjelfmotsägande som ärfvlige domare, lika orimligt som en ärfvlig matematiker, lika löjligt som en ärfvlig lagerkrönt poet.

Man kunde fortsätta denna lista ganska länge och derå uppföra bl. a. ärfvliga generaler och amiraler, men här stöter man på ett viktigt undantag: i den svenska kungafamiljen går det militäriska snillet i arf och — mer än så — utvecklas till att omfatta både sjö och land.

Se der ordet till gåtan. Se der, hvarför en prins blir generalmajor vid 26 års ålder, se der, hvarför han blir chef för en arméfördelning, och hvarför ett cirkulär sådant som det af 9/11 1888 är möjligt.

Och om vi nu återvända till vår utgångspunkt, d. v. s. hof- och adjutanttjensten såsom befordringsgrund inom svenska armén, så blir med ens allting klart. Den värmande och lysande elden från den i vår kungafamilj ärfvliga, på både kvinno- och karlsidan befintliga militäriska snilleblicken utöfvar på hofofficerarne den militäriskt uppfostrande kraft, som hr Palmstierna omtalar.

På det sättet förklaras, att en kammarherre hos drottningen blir en stor artillerist.

På samma sätt förklaras, att man börjar som »prinsarnes barnpiga» och slutar som general och krigsminister.

